

Voorwoord

Deze brochure is het vervolg en de afsluiting van een drietal artikelen over HeartCry en de SRA die in de afgelopen periode in de kerkbode van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam gestaan hebben. In deze artikelen is kort de achtergrond van het gedachtegoed van HeartCry getypeerd en bekritiseerd. Twee punten van kritiek kwamen naar voren. De boodschap van HeartCry is: 1. arminiaans en 2. charismatisch. Bij het tweede punt, het charismatisch gedachtegoed viel de naam van ds. E. Maritz, predikant in Zuid-Afrika en regelmatig spreker van HeartCry en de SRA. Bij het noemen van zijn naam is ook opgemerkt dat de kerkenraad voor een brochure kiest om op zijn denken dieper in te gaan, omdat zijn spreken over de heiliging en de Persoon en het werk van de Heilige Geest een belangrijke rol in de koerswijziging van de SRA gespeeld heeft.

Gekozen is om zijn denken vanuit twee verschillende invalshoeken te benaderen; in het eerste deel vanuit een dogmatische en in het tweede deel een bijbeltheologische invalshoek. Het eerste deel neemt drs. A. Huijgen, predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Genemuiden en docent dogmatische vakken aan de theologische Universiteit te Apeldoorn, voor zijn rekening. Het tweede deel is door drs. C.P. de Boer, predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam, geschreven. In beide stukken wordt niet alleen het tekort van HeartCry aangewezen, maar ook het tegoed van de Schrift en de Belijdenisgeschriften nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Deze stukken zijn aan de kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam voorgelegd en na eventuele correctie of aanvulling onder zijn verantwoordelijkheid gepubliceerd. Hiermee wil de kerkenraad allereerst de eigen gemeente toerusten, omdat middels persoonlijke gesprekken, huisbezoeken of op een andere wijze deze vraag vanuit de gemeente aan de kerkenraad gesteld is. Verder is besloten om deze brochure ook voor kerkenraden, instanties en personen buiten onze gemeente

beschikbaar te stellen, aangezien in de afgelopen periode ook vanuit die kant met klem hierom is gevraagd. Uit de brochure mag zonder toestemming, maar wel onder bronvermelding geciteerd worden. Tevens mag de brochure zonder toestemming en kosteloos verspreid worden. De kerkenraad is wel voor de inhoud verantwoordelijk, maar niet voor de wijze waarop anderen deze brochure gebruiken.

In de voorbereiding en bij het tot stand komen van deze brochure hebben verschillende mensen een bijdrage geleverd. Allereerst de twee scribenten, verder nog verschillende personen die op de achtergrond meedachten of op een andere wijze bij het schrijven betrokken zijn geweest. Zonder anderen te passeren, willen wij ook op deze plaats ouderling E.J. den Bleker hartelijk dankzeggen voor zijn bijdrage aan het geheel. Het verschijnen van deze brochure wordt gedragen door het gebed: ‘Bewaar en vermeerder Uw Kerk!’

Werkendam, 25 september 2008

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te
Werkendam

Over winnen of verliezen

Heiliging en overwinningsleven volgens HeartCry

Drs. A. Huijgen

1. Inleiding

Stichting HeartCry is nu enige tijd actief. Ze organiseert tal van activiteiten, lezingen en conferenties, die zowel enthousiasme als kritiek oproepen. Maar wat is HeartCry eigenlijk en wat wil de stichting? In dit artikel wil ik een aantal kernpunten proberen te belichten. Dat is lastig omdat HeartCry geen theologie wil bedrijven, en het niet altijd gemakkelijk is te achterhalen wat men nu precies vindt. Mensen zijn enthousiast en brengen naar voren wat ze zelf in hun leven hebben mogen ervaren. Het gaat er meer biografisch dan theologisch aan toe. Op zichzelf is dat niet verkeerd. Toch is het goed om ook theologisch na te gaan, wat er speelt. Daarin hebben we elkaar nodig. Laat ik voorop mogen stellen dat ook ik hoop op en bid om geestelijke vernieuwing van de kerk en van mezelf.

Het gaat volgens de site om twee doelen: “geestelijke vernieuwing” en “bewustwording van de noodzaak van opwekking.”¹ Bij het eerste doel gaat het om het “diepere leven met Christus,” en om de “vernieuwende kracht van de Heilige Geest.” Die is “noodzakelijk voor een gezonde groei van het persoonlijk, geestelijk leven.”² In die “geestelijke vernieuwing” ligt blijkbaar ook de verbinding met het tweede doel; de bewustwording van opwekking. Daaronder verstaat HeartCry tweërlei: “allereerst zondebesef en reformatie van lauwe christenen.” Daarnaast is het ook de werking van de Heilige Geest waardoor “geestelijke vernieuwing, toewijding en vervulling in het leven van gelovigen teweeggebracht wordt.” Blijkbaar verbindt men

¹ <http://www.heartcry.nl/index.php?paginaID=5>. In het “visiedocument” worden de beide doelstellingen in andere volgorde genoemd. Alle in dit artikel genoemde internetadressen zijn verzameld op <http://www.evernote.com/pub/ahuijgen/HeartCry>. Ik vermeld bij aangehaalde adressen ook in welke notitie ze op deze Evernote-pagina te vinden zijn.

² <http://www.heartcry.nl/index.php?paginaID=5>. Notitie 1.

opwekking bij ware gelovigen met een vernieuwing door Gods Geest. Deze vernieuwing door Gods Geest is wat doorgaans ‘heiliging’ genoemd wordt.

In dit artikel wil ik nagaan wat HeartCry verstaat onder ‘heiliging’, wat de historische en theologische achtergronden daarvan zijn, en wil ik enkele kritische kanttekeningen maken en vragen stellen. Nadrukkelijk gebruik ik daarvoor slechts materiaal dat HeartCry zelf op haar internetsite publiceert en probeer ik daar eerlijk naar te luisteren. Er is in het recente verleden enige ophef ontstaan over uitlatingen van Arjan Baan, die aan HeartCry verbonden is als evangelist. Baan heeft de gewraakte uitspraken teruggenomen, of in ieder geval van een nadere verklaring voorzien.³ Op die uitspraken kom ik dan uiteraard ook niet terug. Het is me nadrukkelijk niet te doen om “theologische scherpslijperij” of iets dergelijks. Wel wil ik, luisterend naar de Schrift en eerlijk luisterend naar wat HeartCry zelf publiceert, met open vizier enkele vragen stellen. Ik hoop dat ik HeartCry recht doe en dat deze bijdrage ook écht een bijdrage mag zijn aan het voortgaande gesprek.

Op voorhand kunnen we ons afvragen of de accenten die HeartCry zet de reformatische kerken wellicht een spiegel voorhouden. Is er uitsluitend aandacht voor de rechtvaardiging van de goddeloze, zodat de heiliging te weinig aan de orde komt? Wordt er eenzijdig over de afsterving van de oude mens gepreekt en komt de opstanding van de nieuwe mens te weinig aan de orde? Is daarom misschien een correctie nodig die de heiliging, ook naar haar positieve zijde van de opstanding van de nieuwe mens, accentueert? Ik sluit niet uit dat een dergelijke bijstelling in sommige gevallen nodig is, als heiliging gepresenteerd lijkt te worden als een stadium waaraan slechts weinigen van Gods kinderen toe zijn, en dat vooral wordt gekenmerkt door het negatieve. Zijn we als predikanten misschien ook wat

³ Het interview en de aanvulling van Arjan Baan zijn te vinden op <http://www.heartcry.nl/index.php?paginaID=2026>. Notitie 4.

voorzichtig om al te positief en al te concreet over het leven van Gods kinderen te spreken, vanuit een verborgen angst om niet ernstig genoeg gevonden te worden? Dan zouden we ons op dit punt toch door de Schrift moeten laten gezeggen. Wil dat meer zijn dan een mooi klinkende frase of pro memorie post, dan moet dat ook concreet worden ingevuld. Verderop in dit artikel hoop ik dat ook wel te doen.

2. Overwinningsleven volgens Maritz

Een kernbegrip dat in veel lezingen op de site van HeartCry voorkomt, is “overwinningsleven.”⁴ Het begrip is in deze kring, voor zo ver ik kan overzien, vooral geïntroduceerd door Ds. Etienne Maritz, die een belangrijk deel van de lezingen voor HeartCry voor zijn rekening neemt. Ds. Maritz’ lezing “Hoe ontvang ik een overwinningsleven?”⁵ is voor dit artikel dan ook van groot belang.

In deze lezing spreekt Maritz over de vervulling met de Heilige Geest. Deze “brengt zo’n grote verandering in je leven, dat het bijna een tweede bekering is.”⁶ Het leven in de overwinning van de zonde is volgens Maritz te verkrijgen als je (1) bij de zonde vandaan blijft; (2) niet luistert naar valse beschuldigingen van de satan; (3) aan het eind komt van je eigen kracht. Dan kan er een Geestvervuld leven komen. Maritz zegt daarover: “De overgang van een krachteloos naar een Geestvervuld leven, kan geleidelijk of door een crisis plaatsvinden. Dat verschilt bij ieder mens. Maar je zúlt het weten, als je overgegaan bent in het leven van overwinning en kracht.” (p. 4-5). Maritz spreekt in sterke bewoordingen over een overgang, een cesuur (“Iemand die in het overwinningsleven ingegaan is”, p. 5).⁷ Wie wel

⁴ Wie onder ‘Heiligmaking’ zoekt op de site, komt allereerst een stuk tegen over wat “overwinningsleven” is. <http://www.heartcry.nl/index.php?paginaID=2026>. Notitie 3.

⁵ <p://www.webkey.nl/hc7/images2/lezingen/Hoe%20ontvang%20ik%20een%20overwinningsleven%20-%20Ds%20E%20Maritz.doc>. Zie notitie 5.

⁶ E. Maritz, “Hoe ontvang ik een overwinningsleven,” [2], zie notitie 5. Paginanummers in de lopende tekst verwijzen naar deze lezing.

⁷ De merkwaardige en – exegetisch en theologisch - zeer aanvechtbare manier waarop Maritz het overwinningsleven verbindt aan de indeling van de mens in vlees, geest en ziel, laat ik hier rusten.

deelt in de genoegdoening van Jezus voor de zonde, maar nog niet deelt in de overwinning, moet het zoeken tot de Heere dit geeft (p.6). Maritz getuigt verder van zijn eigen roeping door middel van een visioen, en hoe de Heere Jezus Zichzelf “in alle volheid” aan hem gaf toen hij zelf leerde alles uit handen te geven (p. 9). “Ik kan getuigen dat de Heere Jezus die dag mij zo gevuld heeft met Zijn vrede en met Zijn verzadiging, dat ik na die tijd rust in de Heere en een verzadiging in de Heere en nog grotere overwinning over de zonde heb gekregen.” (p. 9). Bij de aanloop naar die beleving speelde het begrip “volheid” ook al een belangrijke rol. Maritz zocht al “De volle rust van God, de volle verlossing, de verzekering, of de volle bevrijding.” (p. 7). “Ik geloofde dat er iets is als de volle verzadiging in Jezus.” (p. 8).

De vervulling met de Heilige Geest is volgens Maritz dus een soort tweede fase in het geestelijke leven. Even duidelijk spreekt Maritz daarover in een andere lezing:

Vervulling door de Heilige Geest vindt plaats op het ogenblik dat jij je volledig overgeeft aan de Heere Jezus. Het belangrijkste kenmerk van de vervulling met de Heilige Geest, vanuit de Schrift, is dat het altijd gepaard gaat met volle overgave aan de koningsheerschappij van Jezus. Die vervulling vindt met of zonder bepaalde gaven plaats, met talen of zonder talen. Dat is van secundair belang.

Bij mijn bekering ontvang ik de Heilige Geest, als Persoon, in mij. Dat betekent niet dat de Heilige Geest mij ook ten volle ontvangt. Als gelovige moet daarom mijn wil ten volle aan Christus overgegeven zijn. Dat kan gebeuren op het moment van mijn bekering, maar heel vaak gebeurt het pas later.

De Heilige Geest gaat mij (in een proces) wijzen op dingen die ik nog niet ten volle aan Christus overgegeven heb. En wanneer ik dit overgeef, vindt de vervulling met en bekrachtiging door de Heilige Geest plaats. De vervulling met de Heilige Geest kan ogenblikkelijk, in één seconde gebeuren, wanneer jij je totaal overgeeft aan de Koning der koningen.⁸

In deze lezing werkt Maritz ook nog wat helderder uit hoe hij het onderscheid ziet tussen natuurlijke, vleeselijke en geestelijke mensen. Natuurlijke mensen zijn onwedergeborenen, vleeselijke mensen zijn

⁸ E. Maritz, “Hoe groei ik geestelijk van kind tot volwassene?,” 4-5.
<http://www.webkey.nl/hc7/index.php?paginaID=59>. Zie notitie 5.

kleine kinderen in Christus, mensen die de Heilige Geest wel hebben ontvangen, maar toch leven uit hun “oude ik.”⁹ Je kunt uit die fase komen door “eerlijk voor God te belijden waar het verkeerd gegaan is en je zondige, vleeselijke toestand te verlaten.”¹⁰

3. Representatief?

De vraag is natuurlijk, in hoeverre Maritz’ lezing representatief is voor het gedachtegoed van HeartCry. Ik meen dat het in hoge mate representatief is, om de volgende drie redenen. (1) Maritz behoort tot de meest gevraagde sprekers van HeartCry, en is vaak hoofdspreker op HeartCry-conferenties, dus het zou vreemd zijn dat een zo centraal onderdeel uit Maritz’ denken door HeartCry wordt afgewezen.

(2) Tot de andere sprekers bij HeartCry behoren ook enkele andere Zuid-Afrikanen, onder wie François Carr, die op het punt van “overwinningsleven” – voor zo ver ik kan overzien – niet anders leert dan Maritz. (3) Ook in het stukje op de website van HeartCry, waarin wordt uitgelegd wat “overwinningsleven” betekent, wordt het overwinningsleven op een zelfde manier getekend. Deze overwinning wordt als een tweede fase geschetst, want niet iedere christen blijkt een overwinnend christen te zijn. Wie een overwinningsleven besluit te gaan leven, valt eerst nog wel geregeld, maar kan daarna blijkaar met hoe langer hoe minder vallen zijn weg gaan.¹¹

Toch zet het “visiedocument”, de meest ‘officiële’ samenvatting van de visie van HeartCry, enkele andere accenten. Datering en toonzetting van het visiedocument op dit punt doen vermoeden dat het mede in reactie op enkele kritische geluiden, niet het minst ten aanzien van het “overwinningsleven”, is opgesteld. Het visiedocument stelt het overwinningsleven aan de orde, door er op te wijzen dat het niet gaat om “zelfbehaalde overwinningen”, en ook niet om “zondeloze volmaaktheid.” “Het gaat er om dat we als vrucht van de kruisverdienste van Christus mogen leven uit de overwinning

⁹ Maritz, “Hoe groei ik van kind tot volwassene,” 5.

¹⁰ Maritz, “Hoe groei ik van kind tot volwassene,” 5.

¹¹ <http://www.heartcry.nl/index.php?paginaID=2026>. Notitie 3.

die Hij behaald heeft.”¹² De Heere heeft de Zijnen niet alleen verlost van de zondesschuld, maar ook van de zondemacht, en “Hij geeft Zijn Geest om ons in staat te stellen daar ook naar te leven.”¹³ De vraag is, wat dat nu eigenlijk betekent. Stelt de Geest me alleen in staat tot goede werken, of doet Hij meer? Maar belangrijker nog: betekent dit nu een overwinningsleven zoals Maritz daarover spreekt, of is wat anders bedoeld? Op dit cruciale punt vind ik het visiedocument onhelder.

Hetzelfde geldt als het gaat over de ervaring die de poort opent naar het overwinningsleven. Enerzijds stelt het visiedocument dat veel christenen zo’n doorbraak ervaren, maar dat we die niet normatief mogen stellen. “Een zogenaamde second blessing willen we in die zin afwijzen.”¹⁴ In de zin dat het *normatief* wordt gesteld dus, want een focus op een bepaalde ervaring kan mensen helemaal op zichzelf terug werpen. Dan volgt een merkwaardige passage. “Wel geloven we, dat in de weg van overgave de Heere Zijn zegen wil geven en Zijn kinderen krachtig wil gebruiken en vervullen met Zijn Heilige Geest. In die zin hebben we allemaal een tweede, een derde, een vierde enz. zegen nodig.”¹⁵ Op zichzelf lijkt dat een aanvaardbaar standpunt. Maar het punt is niet of er voortdurend nieuwe zegen van de Heere nodig is; de vraag is of de vervulling met de Heilige Geest *een tweede fase* inluit, hetzij door een bijzondere ervaring of niet, hetzij zelfgewerkt of niet. Dat is een cruciale vraag. Maritz wijst in die richting, het visiedocument verschaft onvoldoende duidelijkheid. Dat deze nadruk op de ‘vervulling met de Heilige Geest’, die een extra betekent ten opzichte van het ‘gewone’ christelijke leven, geen incident is bij HeartCry, blijkt ook nog uit wat Arjan Baan zegt in een interview: de vervulling met de Heilige Geest is onderscheiden van de rechtvaardiging van de goddeloze, komt daarna en biedt méér. Na

¹² Visiedocument, p. 7. Link te vinden via notitie 2.

¹³ Visiedocument, p. 7.

¹⁴ Visiedocument, p. 7.

¹⁵ Visiedocument, p. 8.

de rechtvaardiging is de heiliging blijkbaar de ‘vaste spijze’ – de rechtvaardiging is nog maar een eerste stap.¹⁶

Het belang van dit punt, waarop HeartCry andere keuzes maakt dan de gereformeerde belijdenis, licht ik toe door middel van een schets van enkele theologische achtergronden van het overwinningsleven.

4. Theologische achtergronden

De theologische achtergronden van het denken van Maritz, Baan en HeartCry zijn niet onduidelijk. In het eerder aangehaalde interview zegt Baan: “Etienne Maritz sprak in dezelfde geest als Andrew Murray”.¹⁷ Het punt dat HeartCry maakt, kan dan ook verhelderd worden, als we wat breder zien wat Andrew Murray leerde.

De Zuidafrikaanse predikant van Schotse afkomst Andrew Murray vervulde een sleutelrol in de Zuidafrikaanse heiligingsbeweging, en via zijn lezingen op de Keswick-conferentie in Engeland en op de Northfield-conferentie in Amerika ook internationaal. Murray sprak over “The Way to the Higher Life”, de weg naar het hogere leven. In zijn boek *The Full Blessing of Pentecost (De volle Pinksterzegening)*

¹⁶ *Opwekking Magazine*, februari 2007, p. 13: “Rechtvaardiging door het geloof, in feite de boodschap van Luther, werd tijdens de jongerenavonden telkens weer gepredikt. Dat is het fundament. Maar wat gebeurde er: we kregen steeds meer verlangen naar wat de Bijbel ‘vaste spijze’ noemt. Zo lieten we een predikant spreken over de vervulling met de Heilige Geest. Maar zijn boodschap bleef steken in de bekende prediking hoe je de Heilige Geest ontvangt bij de wedergeboorte. Over de vervulling met de Heilige Geest wist de lieve man weinig te vertellen. En toch hadden we heel sterk het verlangen om toegerust te worden met kracht om in deze tijd te getuigen van Christus. Zo zijn we op zoek gegaan naar predikanten die ons in dit opzicht konden helpen. Ook reinheid van gedachten was een onderwerp waar we weinig vanaf wisten. Zo had ik zelf nog steeds dingen in mijn gedachteleven waar ik van schrok. (...) Ik werd stapelgek van dat gevecht en praatte er met een predikant over. Die zei: “Ja jongen, dat is het leven. Noem het maar ‘de doorn in het vlees’. Je moet ermee naar het kruis en het altijd maar weer belijden. Dat houdt je dicht bij Jezus.” Ik had geen vrede met dat antwoord en wilde er meer over weten. Dat je dagelijks bekering nodig hebt, wist ik ook wel, maar is dat het antwoord op telkens terugkerende zonden en een onrein gedachteleven?” Zie notitie 4.

¹⁷ *Opwekking Magazine*, februari 2007, 14.

omschrijft hij hoe de doop met de Heilige Geest meer is dan het werk van de Geest in de wedergeboorte. J.W. Maris, christelijk-gereformeerd theoloog en expert op het gebied van de Zuid-Afrikaanse heiligingsbeweging, schrijft hierover in zijn studie naar de verhouding van geloof en ervaring: “Het gaat om de inwoning van de Geest van Christus zódanig dat die ons vrijmaakt van de wet van zonde en dood, en ons, door een persoonlijke ervaring, overbrengt in die vrijheid waartoe Christus ons verlost heeft.”¹⁸ Op die manier ga je een krachtig leven van overwinning binnen. Er is, kortom, tweeërlei christelijk leven. Enerzijds het christelijk leven waarbij de Heilige Geest slechts in ons werkt, en anderzijds het “hogere en meer gevorderde, als wij Hem ontvangen als een blijvende gave, als een inwonende Persoon, van wie wij weten dat Hij ons geheel inwendige bestaan voor zijn rekening neemt, en met Zijn eigen leven vervult. Dit is het ware volle Christenleven.”¹⁹ Murray maakt deze onderscheiding om aan te dringen op een herleving van het ingezonken geestelijke leven in zijn tijd.

Murray's visie op Romeinen 7 speelt hierbij een gewichtige rol. Volgens Murray gaat het in Romeinen 7 om een vleeselijke christen, die nog een geestelijk christen moet worden. Deze vleeselijke christenen hebben nog te strijden met de zwakheid van het vlees. “Ze hebben nog geen kennis van de kracht, die er is om de wil van God te doen, nl. de inwoning van de Geest. Waar die kennis wel is, daar werkt God in hen zowel het willen als het werken (Phil 2:13). Door de doop met de Heilige Geest wordt een dergelijke vleeselijke christen *bewust* vrijgemaakt van de wet (Rom 7:6).”²⁰

Nu moet het duidelijk zijn dat Maritz noch HeartCry expliciet de doop met de Heilige Geest leren, al blijft het wel de vraag wat er met de ‘vervulling met de Geest’ bedoeld wordt. Toch is de gedachte dat er *tweeërlei* christelijk leven bestaat zojuist aangewezen in Maritz’

¹⁸ J.W. Maris, *Geloof en ervaring. Van Wesley tot de Pinksterbeweging* (Leiden 1992), 118.

¹⁹ Andrew Murray, *De Volle Pinksterzegen* (Den Haag z.j.), 11. Zie voor analyse Maris, *Geloof en ervaring*, 113.

²⁰ Maris, *Geloof en Ervaring*, 121.

werk, en het interview met Baan lijkt dat te onderstrepen. De vervulling met de Heilige Geest vormt voor HeartCry een tweede fase in het leven van de bekering.

Een andere overeenkomst ligt in de verbinding van heiliging en herleving. Deze verbinding, die Murray ook maakt, vinden we terug in de tweevoudige doelstelling van stichting HeartCry: geestelijke verdieping én bewustwording van de noodzaak van opwekking. Onder die tweede doelstelling vermeldt de website:

Daarnaast is het de buitengewoon krachtige genadewerking van de Heilige Geest, waardoor een geestelijke vernieuwing, toewijding en vervulling in het leven van gelovigen teweeggebracht wordt zodat door hen de stroom van levend water naar de ongelovigen kan vloeien en zij uit de macht van de zonden worden verlost. Nationale herleving begint altijd persoonlijk.²¹

Heiliging als middel tot opwekking, kortom. Deze lijn, die ook in het denken van Murray aanwezig is, is minder vanzelfsprekend dan ze op het eerste gezicht lijkt. Zonder de historische discussie al te breed te trekken, kan er in ieder geval worden betwijfeld dat heiliging het middel, of de weg, tot opwekking was. Vaak ligt er veel duidelijker een verband tussen oordeelsprediking, zondebesef, en opwekking.²² Wél is het andersom: dat opwekking een middel is tot heiliging. In dit licht is het opvallend dat het visiedocument wél die volgorde kiest bij de behandeling van de doelstellingen: eerst opwekking, dan geestelijke vernieuwing. Die volgorde lijkt mij beter.

Zoals vaker bij theologische achtergronden het geval is: we moeten niet alles wat Murray dacht en leerde, projecteren op HeartCry. Bij Murray is een zekere arminiaanse trek aanwezig in zijn nadruk op de voorwaarden waaraan iemand moet voldoen om de doop met de Heilige Geest te ontvangen.²³ Het lijkt me de vraag of men een

²¹ Zie notitie 1.

²² Zie hiervoor bijvoorbeeld Theo Visser, *Opwekking en zondebesef* (uitg. Boekhout). Vergelijk ook W. van Vlastuin, *Opwekking* (Utrecht 1991). Overigens ontkent stichting HeartCry de samenhang van zondebesef en opwekking niet, en zeker een spreker als Paul Washer heeft hiervoor ruime aandacht.

²³ Maris, *Geloof en ervaring*, 120. Onder ‘arminianisme’ versta ik wat Maris er mee bedoelt: uiteindelijk is de wilsbeslissing van de mens doorslaggevend bij het komen tot geloven en bij het leven in geloof.

dergelijk arminianisme bij HeartCry aan kan wijzen. Dat is mij niet duidelijk geworden. Hier speelt, nogmaals, dat HeartCry totnogtoe weinig aan theologische bezinning lijkt te doen. Met andere woorden: de traditie waar HeartCry uit put, lijkt uit gereformeerd oogpunt dubieus, maar het lijkt alsof HeartCry dat zelf niet door heeft.

In dat licht is het opvallend dat men sprekers met een heel verschillende achtergrond uitnodigt. HeartCry lijkt nog geen positie te hebben bepaald op een heel aantal punten die terdege van belang zijn. Laat me één voorbeeld noemen, door twee passages naast elkaar te leggen uit twee ‘kerndocumenten’ van HeartCry.²⁴ Allereerst uit Maritz’ fundamentele lezing over het overwinningsleven.

In 1 Kor. 3 spreekt Paulus van een vleeselijk mens, een klein kind in Christus, dat nog veel wandelt met vallen en opstaan. Hij noemt dat een vleeselijk mens. Het is dus mogelijk dat iemand wedergeboren en een kind van God is, maar nog in meerdere of mindere mate vleeselijk is. Het vlees, de oude Adamsnatuur, heeft nog in grote mate beheer over zijn leven.²⁵

Dit punt raakt aan het hart van Maritz’ these: er zijn vleeselijke christenen die echter nog Geestvervuld moeten worden om ‘geestelijk’ te leren leven. Aldus Maritz’ interpretatie van 1 Korinthe 3. Leg hiernaast Paul Washers meest bekende lezing, die niet voor HeartCry werd gehouden, maar wel door HeartCry nadrukkelijk wordt aangeprezen,²⁶ en die Washers gedachtegoed helder weergeeft.

Mijn vriend, er bestaat niet zoiets als een vleeselijke christen. Je zegt: “Maar, wacht even, broeder Paul. In de eerste brief aan Korinthe hoofdstuk 3 staat: Zijt gij niet vleeselijk. Paulus zei dat. Nee, dat is wat Paulus zei. Je moet het hele Bijbelboek lezen om te weten te komen wat hij bedoelde. [...] De Bijbel leert ons nergens dat een persoon een oprecht christen kan zijn, levend in voortdurende vleeselijkheid, goddeloosheid, en zondigend alle dagen van zijn leven. Maar de Bijbel leert ons dat

²⁴ Bedenk hierbij dat Maritz en Washer de beide personen zijn die een ‘tournee’ hebben gemaakt door Nederland onder verantwoordelijkheid van stichting HeartCry.

²⁵ Maritz, “Hoe ontvang ik een overwinningsleven,” p. 5.

²⁶ Zie in de biografie van Washer: “Zijn meest bekende ‘boodschap’ is: ‘A shocking youth message’ die hij sprak tijdens een conferentie in eigen land. Deze boodschap was gericht aan alle evangelische jongeren in Amerika en in het bijzonder aan de 5000 die op dat moment onder zijn gehoor waren. Na zijn lezing is hij op die plaats nooit meer terug gevraagd.”

de oprechte christen een nieuwe natuur heeft ontvangen. De oprechte christen heeft een Vader die van hem houdt en hem tuchtigt, hem in het oog houdt en in alles voor hem zorgt.

Dat lijkt toch lijnrecht te staan tegenover wat Maritz over dit gedeelte zegt. De laatste denkt in twee fasen, waarbij er christenen kunnen bestaan die vleselijk leven; Washer wijst dat standpunt radicaal af. Het gaat hier niet om een punt in de marge, maar om een kerntekst waar Maritz voor een belangrijk deel zijn fasering van het geestelijk leven op baseert. Het lijkt mij dat HeartCry hier toch te eniger tijd een keus zal moeten maken. Anders wordt er eigenlijk tegelijkertijd twee verschillende kanten op gewezen.

Dat geldt niet alleen voor het punt van het overwinningsleven als zodanig. Paul Washer spreekt zeer radicaal over de eerste bekering, en wijst allerlei oppervlakkige vormen van wat bekering lijkt, resoluut van de hand. Bij de eerste bekering breek je nu eenmaal radicaal met allerlei zonden, is zijn punt. Bij Maritz krijg je de indruk dat de eerste bekering nog vrij oppervlakkig van aard kan zijn, en valt alle nadruk op wat daarna komt. Echt radicaal wordt het als er een ‘Geestvervuld’ leven aanbreekt. De vraag blijft *wat* nu de echte bekering is.

Dit zijn enkele voorbeelden van centraal punt waarop HeartCry geen positie heeft bepaald, al doen de dubbele doelstelling op de site, en de verwoording ervan, vermoeden dat HeartCry inhoudelijk meer op de lijn van Maritz zit. Al met al zijn er tal van vragen te stellen over de positie van HeartCry.

Op dit punt stelt het visiedocument enigszins teleur. HeartCry wil een “brede beweging” zijn, en zich afzijdig houden van “theologische scherpslijperij” over “zaken van een duidelijke tweede orde.”²⁷ Uiteraard is scherpslijperij verkeerd, maar er is ook een gezond theologisch nadenken over wat de Schrift zegt en wat nu waarheid is. En het punt of een ‘vleselijk christen’ nu wél of niet bestaat als voorfase van het Geestvervulde leven, lijkt me geen punt van de tweede orde, evenmin als de vraag naar de radicaliteit van bekering.

²⁷ *Visiedocument*, p. 2.

Het staat centraal, althans tegen de achtergrond van het uitnodigingsbeleid van HeartCry.

5. Evaluatie HeartCry

Het is moeilijk evalueren na de voorgaande constatering dat HeartCry op een heel aantal punten niet expliciet positie bepaalt. Toch wil ik een aantal punten naar voren brengen. Allereerst stel ik op een aantal punten kritische vragen. Daarmee eindig ik niet. Na deze kritische opmerkingen wil ik proberen aan te duiden wat er van HeartCry als beweging te leren valt.

1. *Zonde*. Het valt op dat het spreken over de zonde in het kader van het overwinningsleven vaak wordt beperkt tot zonde die je doet of laat. Maritz haalt het voorbeeld aan van een predikant die naar pornografische video's keek, en met die zonde moest breken om uiteindelijk een Geestvervuld leven te ontvangen.²⁸ Nu is het zonneklaar dat we met de zonden moeten breken. Maar zonde steekt nog dieper dan alleen het directe daadniveau. Ik *doe* zonde, omdat ik zondaar *ben*. En als het gaat over zondaar-zijn, is het veel moeilijker voor te stellen dat ik ten opzichte daarvan een overwinningsleven zou leiden. Een voorbeeld. Van verkeerde films kan ik me met een daad bekeren: ik kijk ze wel of ik kijk ze niet. Maar als ik hoogmoedig ben, is het 'breken' met die zonde niet zo eenvoudig. Wat betekent 'overwinningsleven' dan? Toch niet dat ik geen zondaar meer ben. Ik noteer met dankbaarheid dat HeartCry niet van mening is dat perfectie, absoluut niet-zondigen, bereikbaar is geworden. Maar wordt over de zonde niet te veel gesproken als een incident in het leven van Gods kinderen, terwijl de zonde helaas méér is dan incidenteel? Ik stem HeartCry direct toe dat dit gegeven nooit mag verworden tot een excuus om dan maar te blijven zondigen. Nee, het is schuld, en er moet tegen de zonde gestreden worden. Maar dan wel gestréden. Dat Gods kinderen soms uit zwakheid in zonde vallen, mag nooit een dekmantel worden voor het vasthouden van de zonde.

²⁸ Maritz, "Hoe ontvang ik een overwinningsleven," p. 4.

De volkomen overwinning is beloofd, maar is hier nog slechts ten dele.

2. *Rechtvaardiging en heiliging*. Door de gedachte van het overwinningsleven wordt de heiliging een ‘meer’, een ‘plus’, ten opzichte van de rechtvaardiging. Ook als Christus mijn Borg en Zaligmaker is geworden, kan ik immers nog op een lager niveau (‘vleselijk’) functioneren, en moet ik hogerop, naar het Geestvervulde overwinningsleven. De fasering die hiervan het gevolg is, resulteert in een lager karakter van de rechtvaardiging ten opzichte van de heiliging. Als ik ‘slechts’ gerechtvaardigd ben, moet ik nog hogerop. Op dit punt is het verschil met de gereformeerde theologie en, belangrijker nog, Paulus, groot. De rechtvaardiging van de goddeloze is immers het centrale in het evangelie (Rom. 3-4).

Naar mijn gedachte wordt helder wat er op het spel staat als rechtvaardiging en heiliging aldus in lijn worden gebracht met de Zuidafrikaanse heiligingstheologie, als we horen wat Calvijn zegt. “Niemand kan Christus kennen zonder tegelijkertijd de heiliging van de Heilige Geest te ontvangen. Of, als iemand het nog duidelijker wil horen: geloof rust op de kennis van Christus. En Christus kan niet gekend worden los van de heiliging door Zijn Geest.”²⁹ Christus rechtvaardigt niemand, of Hij heiligt hem ook door Zijn Geest. Wie heiliging als een fase na de rechtvaardiging plaatst, of de *eigenlijke* heiliging (overwinningsleven) als een fase na de eerste heiliging plaatst, ziet eigenlijk de Heilige Geest een verdergaand werk doen dan Christus. Dan trek je het werk van Christus en de Geest uiteen. Maar Christus is nooit zonder Zijn Geest en de Geest niet zonder Christus. Paulus nam zich voor, niets te weten “dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.” (1 Kor. 2:2). Daarin ligt namelijk alles. De Geest doet geen ander werk dan Christus, want Hij is de Geest van Christus. “Die zal Mij verheerlijken; want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen.” (Joh. 16:14).

²⁹ Calvijn, *Institutie* 3.2.8 (mijn vertaling).

Als de rechtvaardiging als een begin, een opstapje naar de heiliging, die wat ‘hogers’ is, gezien wordt, meen ik dat men de rijkdom van de rechtvaardiging van de goddeloze niet of onvoldoende waardeert. Ik ben ten volle zondaar, maar word ook ten volle rechtvaardig verklaard. Niet alleen de wet, maar ook mijn geweten klaagt mij aan dat ik tegen al Gods geboden gezondigd heb; toch ziet God me alsof ik nooit één zonde gedaan had. Dat lijkt onmogelijk. Het kan, en het gebeurt, vanwege het werk van Christus. Hij neemt mijn zonde en ik krijg Zijn gerechtigheid, dat is de ‘wonderlijke ruil’. Is er iets rijkers dan de rechtvaardiging, iets waardevoller dan Christus’ plaatsbekledende werk?

En de heiliging dan? Dat is geen tegenprestatie van mijn kant, waarbij het volle gewicht ligt op mijn inzet – al moet ik mezelf ten volle inzetten, ten bloede toe strijden tegen de zonde (Hebr. 12:4). Nota bene: ‘strijden’. Niet in eigen kracht, maar ‘ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus’ (Hebr. 12:2). Ook in de heiliging gaat het om wat Jezus Christus door Zijn Geest in mij doet. Hij is mij niet alleen geschonken tot rechtvaardiging, maar ook tot heiligmaking (1 Kor. 1:30). Hij bereidt de goede werken voor, waarin ik mag wandelen (Ef. 2:10). Mogelijk zullen de mensen achter stichting HeartCry dit alles toestemmen, maar de vraag is of deze punten ook écht doorwerken in wat de stichting doet.

3. *Het christelijke leven en de komst van Christus*. De bekering bestaat, aldus de Heidelbergse Catechismus, in de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens.³⁰ De Heidelbergse leunt daarmee sterk op Romeinen 6-8.³¹ Nu gaat het me niet zozeer om de Heidelbergse Catechismus als zodanig, maar wel om het kenmerkende onderscheid tussen de gereformeerde theologie en de gedachte van het ‘overwinningsleven’. Volgens de HC is afsterving van de oude mens en opstanding van de nieuwe mens één gebeuren met twee zijden. Naar mate de oude mens afsterft, staat de nieuwe

³⁰ Heidelbergse Catechismus, Zondag 33.

³¹ Zie de andere bijdrage in deze brochure.

mens op, en andersom – en naarmate het ene achterblijft, blijft het andere ook achter. In de gedachte van het ‘overwinningsleven’ komt daar echter een opeenvolging bij: eerst sterf ik aan mijn zonden af (einde van het vleselijke bestaan van Romeinen 7, breken met de concrete daadzonden), daarna staat de nieuwe mens op in een overwinningsleven. Die nieuwe mens heeft dan ook met de oude mens niet zo veel meer te maken.

Mijn probleem hiermee is niet alleen dat men te licht denkt over de afsterving van de oude mens; dat punt is hierboven gemaakt. Ik denk dat het gevaar ook bestaat dat we te oppervlakkig denken over overwinning. Het klinkt misschien vreemd, maar ik denk dat men bij de gedachte van het ‘overwinningsleven’ de overwinning niet zozeer te *hoog* inschat, maar juist te laag. Want mag dat christelijke leven hier ‘overwinningsleven’ heten? Daarmee komen we op het punt, hoe ver je komt in de heiliging. Ik heb me concreet voorgesteld terwijl ik dit schreef, hoe mensen zich zo’n overwinningsleven voorstellen. Nogmaals, ik ben het er mee eens dat Christus volkomen heeft overwonnen, en dat er tegen de zonde gestreden moet worden. “Doodt dan uw leden, die op de aarde zijn” (Kol. 3:5). Maar wat is die *overwinning*? Het is geen perfectionisme, dus het betekent niet dat ik *alle* zonden overwin; misschien alleen enkele ‘ernstige’ zonden. Toch: zullen we *dát* overwinning noemen? Er zijn nog zo veel en zware zonden in mijn leven, ik moet het kruis nog dragen, de oude mens is nog zo krachtig – zal ik dan van overwinning, zelfs van overwinnings*leven* spreken als ik met een bepaalde zonde breek? Doet dat wel genoeg recht aan de gebrokenheid van dit leven? Zal ik niet veel meer roemen in het *kruis* van Christus? Daarbij komt nog, dat we wel kunnen denken bepaalde zonden overwonnen te hebben, maar wat is de zonde taai, en wat kan een zonde in alle hevigheid terugkomen, terwijl je dat niet meer verwachtte. Zeker is er een voorsmaak van de overwinning van de zonde, en in Christus is die overwinning gegarandeerd, maar het ten volle *leven* in de overwinning is er in deze bedeling *zó* nog niet.

Is het leven van een ‘Geestvervulde’ christen in deze bedeling het inderdaad waard om ‘overwinningsleven’ te heten? Is dit inderdaad

de manier waarop de kracht van de opgestane blijkt? Heeft de Heidelbergse Catechismus dan geen gelijk als ze stelt dat ook de allerheiligsten nog maar een klein beginsel hebben van de nieuwe gehoorzaamheid?³² Die zinsnede wordt nog wel eens opgevat als een bepaalde zuinigheid of zelfs bekrompenheid ten aanzien van het nieuwe leven. Ik denk dat ze evenwel gelezen mag worden als uitdrukking van een diepe achting voor het écht nieuwe van het nieuwe leven – dat is zo'n totale vernieuwing, dat ze in deze bedeling niet bereikt wordt. Dat wacht op de wedergeboorte van hemel en aarde, als Christus komt.

Daarmee verbonden is het punt: wat is er nog te verwachten van de komst van Christus als reeds hier het overwinningsevenen zich baan breekt? Goed, laat het zo zijn dat we hier nog niet de volkomen zondeloosheid bereiken – als we nu al delen in het overwinningsevenen, is de wederkomst van Christus dan meer dan het sluitstuk in een ontwikkeling, het hoogtepunt van de loopbaan van Gods kinderen, waar ze hoe langer hoe dichter bij kwamen? Ik kan dat maar moeilijk rijmen met het grootste deel van de Nieuwtestamentische gegevens, waar Christus' wederkomst een echte crisis betekent, een radicale vernieuwing, een wedergeboorte, totale vernieuwing van hemel en aarde.

Het punt dat ik totnogtoe gemaakt heb, zou je kunnen samenvatten als: maak de heiliging niet los van de rechtvaardiging, en vereenzelvig de heiliging niet met de verheerlijking. Maar heiliging “is een teren op de rechtvaardiging en een wachten op de verheerlijking.”³³

4. *De gemeenschap en ik.* Ik heb me afgevraagd of het nu niet zo is dat je bij de gedachte van het overwinningsevenen als tweede fase in de heiliging niet in zekere zin op jezelf teruggeworpen wordt. Dat is niet de intentie, zoveel is duidelijk. Maar gebeurt het op een subtiele manier niet tóch? Het is duidelijk dat HeartCry het

³² Heidelbergse Catechismus, Zondag 44, antwoord 114.

³³ O. Noordmans, *Herscheping*, Verzamelde Werken 2:316.

overwinningsleven als voluit genade beschouwt. Maar is het *ontvangen* van dat overwinningsleven nu ook genade? De manier waarop Maritz schetst hoe je het overwinningsleven kunt ontvangen, is niet hetzelfde als de voorwaarden waaraan Murray me wil laten voldoen, al is de vraag naar het arminiaans karakter daarmee nog niet opgelost. Ik blijf een ongemakkelijk gevoel houden bij het herhaalde ‘moeten’ – juist als het gaat om de genade.³⁴ Er wordt over genade gesproken, en tegelijkertijd ‘moet’ ik zo veel. Het gaat over genade, maar is het nu ook genade om genade te ontvangen?

De gedachte van het ‘overwinningsleven’ lijkt een aantrekkelijke – voor mensen die gewend zijn aan overwinningen en succes in deze wereld. Maar hoe zit het met de verliezers, de mensen die niets kunnen, de bedelaars? Die mensen, kortom, tot wie de Heere Jezus Christus zich allereerst richtte? Heeft de moordenaar aan het kruis een overwinningsleven geleid? Toen Petrus vol goede moed was, heeft de Heere hem niet de overwinning, maar het kruis voorgehouden (Matth. 16). Zouden we nu aan de gestalte van het kruis voorbij zijn? De apostel Paulus houdt ons in Fil. 2 voor dat die gestalte in ons moet zijn die in Christus Jezus was – niet die van de Triomfator, maar van de Dienaar. Een dienstknecht is niet meer dan zijn heer (Joh. 15:20) – zouden wij dan in de overwinning ingaan zonder kruisdragen?

Hieraan verboden is het punt van de kerk. Bij HeartCry gaat het doorgaans over de enkeling. Nu zal ik de laatste zijn om de persoonlijke spits van de prediking af te wijzen. Toch is het, juist in het kader van de heiliging, wel goed om te zien dat als de Bijbel spreekt over geestelijke groei, er bij voorkeur het beeld van het lichaam gebruikt wordt (Ef. 4; 1 Kor. 12). Geestelijke groei is niet

³⁴ Maritz, “Hoe ontvang ik een overwinningsleven,” p. 4 schrijft onder het kopje “Kom aan het einde van je eigen kracht” het volgende: “Maar het derde wat ik graag tegen jullie wil zeggen over overwinning op de zonde, gaat over het geheim, dat aan je *geopenbaard* moet worden. Het geheim is, dat je aan het einde moet komen van jouw eigen kracht en jouw eigen proberen en dat je moet verstaan, wat Jezus aan het kruis gedaan heeft. Dat moet je door het geloof deelachtig worden.” Maar liefst vier keer ‘moeten’.

alleen iets persoonlijks. Zie Efeze 4 over de opbouw van het lichaam van Christus. Daar gaat het om ‘niet meer kinderen zijn’ maar ‘opwassen in Hem die het Hoofd is, namelijk Christus, uit Welken het gehele lichaam bekwamelijk samengevoegd en samen vastgemaakt zijnde...’

Als het gaat over ‘vervuld worden tot al de volheid Gods,’ staat dat in een bepaald verband. Efeze 5:18-19 “Opdat gij ten volle kondet begrijpen met al de heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods.” Samen met al de heiligen. Niet alleen met de christenen van de tweede fase. Alleen gezamenlijk, in de gemeente (Ef. 5:21), is er deze groei te verwachten.

Wat doet men in het kader van een ‘overwinningsleven’ met deze teksten? “Samen met ál de heiligen” – we lezen niet van een tweedeling tussen christenen in de eerste fase (vleselijke christenen) en christenen in de tweede fase, in staat van opwekking (geestelijke christenen). Sterker nog, het gezichtspunt is niet allereerst individueel. Misschien is dat wel de grootste schok. De Heere heeft een kerk. Waar is de kerk bij HeartCry gebleven? Opwekking en echt geestelijke vernieuwing is vooral te verwachten in de kerk, daar waar het Woord klinkt in de gemeente, waaraan de Geest beloofd is!

We hebben dus zegen te verwachten, staande in de kerkelijke praktijk. Die is wel wat anders dan een fijne conferentie met gelijkgezinde, enthousiaste jongeren, waar een spreker zich weken heeft kunnen voorbereiden op een lezing. In de kerk zitten we vaak onder het gehoor van een predikant met veel minder gaven, die twee preken per week moet maken, en samen met allerlei soorten van mensen, ook ongeïnteresseerden, mensen die louter uit gewoonte naar de kerk gaan, wereldsgezinde mensen. Maar laten we niet vergeten dat de Heere juist in de gemeente, onder het Woord, Zijn zegen wil geven. Nee, dat betekent niet dat we nooit enige spreker moeten uitnodigen of bijeenkomst beleggen. Het betekent wel dat we de kerk niet tussen haakjes moeten plaatsen als van minder belang,

omdat het toch om de persoonlijke zegen gaat. Het Nieuwe Testament kent steeds dit gezichtspunt van Hoofd, lichaam en leden.

Wat mij persoonlijk het meest raakt in discussies als deze, is dat er vanuit de hele wereld (ik bedoel de fysieke wereld en de theologische wereld) sprekers worden ingevlogen om iets naar voren te brengen over heiliging, terwijl die heiliging in onze eigen traditie zo veel helderder, rijker en evenwichtiger onder woorden is gebracht. Rechtvaardiging én heiliging, afsterving van de oude mens én opstanding van de nieuwe mens, zonde én genade, verkiezing én verantwoordelijkheid – ik vind het op een manier in onze gereformeerde belijdenis verwoord, waar ik mezelf klein bij voel worden. Wat een rijkdom! Laat die rijkdom dan ook uitgestald worden!

6. Evaluatie: de gereformeerde gezindte

Het is goed om niet te blijven staan bij een evaluatie van het gedachtegoed van HeartCry als zodanig, maar ook zélf in de spiegel te kijken. Immers, waarom heeft een beweging als HeartCry zo'n aantrekkingskracht op jongeren in onze tijd? Waarom gaan ze in grote getale naar HeartCry-conferenties, liever dan naar andere, kerkelijke, activiteiten? Is het mogelijk dat de gereformeerde gezindte op een andere manier eenzijdig is? En keert de kritiek die hierboven op HeartCry werd gemaakt, niet als een boemerang terug naar de gereformeerde gezindte zelf?

In deze tweede evaluatieronde ga ik dezelfde punten na, en bevaag ik kritisch de gereformeerde gezindte. Vooraf vermeld ik dat ik mezelf er helemaal bij insluit als ik over of tot ambtsdragers schrijf, en dat ik dit alles, als jong predikant, met de nodige voorzichtigheid en bescheidenheid probeer te schrijven.

1. *Zonde*. HeartCry dreigt te oppervlakkig over de zonde te spreken, zo werd hierboven betoogd. Maar dreigt dat gevaar in de reformatorische wereld niet evengoed? Zijn we niet te gemakkelijk klaar met de zonde, omdat we ons er van afmaken met een beroep op

“ik ben onbekeerd” of “een mens blijft nu eenmaal zondaar”? Het valt te vrezen dat jongeren die zich tot HeartCry aangetrokken voelen, in de verschillende reformatorische kerken té weinig een afschuw hebben gezien van het Godonterend karakter van de zonde, en échte strijd tegen de zonde. Dan spreekt het wel aan als er een organisatie is die blijkbaar wél openlijk, en vooral: concreet, over de zonde durft te spreken. Ligt hier niet een stuk schuld, omdat we te weinig onze eigen zonden onder ogen zien en voor Gods aangezicht belijden?

We hebben ons ernstig af te vragen, of we wel concreet genoeg de zonde aanwijzen, en wel helder genoeg verkondigen dat ieder concreet met de zonde moet breken. Want dat is helemaal in lijn met Gods Woord. En laten we dan ook de zonden durven aan te wijzen die in onze gezindte helaas min of meer geaccepteerd zijn, en doorgaans niet onder kritiek van de prediking worden gesteld. Denk aan het materialisme, de geldzucht, de eerezucht, en (soms geestelijke) hoogmoed. En laten we 't niet alleen met die termen aan de orde stellen, maar ook concreet maken. Want hoe veel mensen zijn er uiterst rechtzinnig in de leer, maar spreken als ze terugkomen uit de kerk meer over de auto's van medekerkgangers dan over het Woord van God? Wie – terechte! – bezwaren heeft tegen een beweging als HeartCry, is ronduit ongeloofwaardig als dat gepaard gaat met een onheilige levensstijl, waarbij zonden worden vergoelijkt en gekoesterd.

2. *Rechtvaardiging en heiliging.* Hierboven schreef ik dat het van belang is om rechtvaardiging en heiliging niet te verdelen over een tweefasenchristendom. Maar komen in prediking en pastoraat in de gereformeerde gezindte rechtvaardiging en heiliging dan wél op een goede, evenwichtige manier aan de orde? Het zou zo maar kunnen dat jongeren die zich tot HeartCry aangetrokken voelen, in hun directe omgeving nog nooit iemand hebben ontmoet die uit ondervinding kon vertellen wat de rijkdom van Gods genade in Christus is. Dat er geen rijker leven is dan het leven van een bedelaar aan Gods genadetroon, en dat Gods geboden niet zwaar zijn, maar dat

het een vreugde is om ze te bewaren. Als dat ontbreekt, wat blijft er dan over?

Wij, met name ambtsdragers, hebben ons dan ook af te vragen: wanneer heb ik voor 't laatst écht de genade van de Heere Jezus Christus aanprezen, hoe gebrekkig ook? Blijkt wat we met de mond belijden ook in een nauwgezette levenswandel? Als ambtsdragers geen leesbare brieven van Christus zijn, is het dan verwonderlijk dat jongeren niet jaloers worden gemaakt op de dienst van de Heere en het volk van de Heere?

En als het gaat om het échte genadekarakter van het heil: proeven jongeren hoe rijk het is dat er niet alleen genade bij de Heere te vinden is, maar dat het ook genade is om genade te ontvangen? Genade vóór en genade na, geheel genade. Dat betekent een bevrijding van wettische kramp, van al te veel 'moeten'. Waar zien jongeren dat terug in onze gereformeerde gezindte? Is daar ook niet erg veel 'moeten' – en veel te weinig verwondering over de genade? Terwijl we de kritiek op HeartCry staande houden, komt deze vraag toch ook op ons af.

3. *Christelijk leven en de komst van Christus.* Hierboven schreef ik dat de overwinning in deze bedeling nog maar zeer ten dele is, en dat het alles wacht op de wederkomst van Christus. Ook dat punt komt weer naar de gereformeerde gezindte terug. Is er een levende verwachting van de Heere Christus, en is die voor jongeren ook merkbaar bij kinderen van God, en ambtsdragers? Is ons leven gestempeld door de verwachting van de openbaring van de Heere Jezus Christus?

Jongeren verlangen naar een leven van overwinning. Welnu, nadat we gezegd hebben dat de overwinning er slechts in de belofte is, mag de vraag wel gesteld worden of ambtsdragers in de gereformeerde gezindte ook merkbaar verlangen naar de Heere. Stelt de gereformeerde belijdenis ook ons niet onder kritiek? “Daarom verwachten wij die grote dag met een groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods, in Jezus Christus onze Heere.” (NGB 36). Is dat inderdaad zo? Dan zal ons leven gestempeld zijn door

zelfverloochening, het “verdragen van het kruis” zoals Calvijn dat noemt. Of bouwen we een leven op vol gemak en gemakzucht, net als de wereld waarin we leven, en waaruit de dimensie van het oordeel dat eens komt, is verdwenen? Leven wij niet vaak onder de maat?

Een volgende vraag: is ons leven gestempeld, niet door een gerealiseerde overwinning, maar door de verwachting van de volkomen overwinning door de komst van de Heere Jezus Christus? Wordt ons leven niet allereerst gestempeld door de dingen van deze wereld, die voorbijgaat, maar leeft het in ons hart en in de praktijk van ons leven: “Weg wereld, weg schatten, gij kunt niet bevatten hoe rijk ik wel ben; ik heb alles verloren, maar Jezus verkoren, Wiens eigen ik ben”?

Wie komt er zonder schuld weg onder deze vragen? Juist een beweging als HeartCry bepaalt ons bij de urgentie van deze vragen. Terwijl we de antwoorden die HeartCry geeft, niet delen, is de prangende vraag wel, wat er nu van het écht christelijke leven te vinden is in onze gereformeerde gezindte. Is ons kerkelijk leven ook écht christelijk leven? Een wandel niet als de anderen, heidenen, onder welke wij eertijds gewandeld hebben – omdat we Christus hebben leren kennen (Efeze 2:1-10)?

4. *De gemeenschap en ik.* Een kritiekpunt op HeartCry betreft het wat individuele karakter ervan; we zijn geroepen in een kerkelijke gemeente waar de Heere ons een plek gaf. De vraag dringt zich op, of jongeren dat individualisme misschien wel met de gereformeerde gezindte gemeen hebben – of zelfs van die gezindte geleerd hebben. Kunnen wij spreken over “samen met al de heiligen” zonder het schaamrood op de kaken, vanwege de kerkelijke verscheurdheid, waar vaak zo veel kleinsmenselijks aan te ontdekken valt? En zijn wij vrij van een ieder-voor-zich-mentaliteit? Hoevelen komen er niet in de verschillende reformatorische kerken, enkel maar voor zichzelf, zonder oog voor de naaste?

Als we tegen HeartCry – terecht! – zeggen dat we met name zegen mogen verwachten in de kerkelijke gemeente waar de Heere ons een

plek gaf, dan hebben we toch de roeping om ook oog te hebben voor elkaar.

7. Conclusie

Onze rondgang langs het gedachtegoed van HeartCry heeft heel wat stof voor kritiek opgeleverd. Deze stichting lijkt op punten het gereformeerde spoor te verlaten. Ik hoop dat de kritische opmerkingen die ik maakte, tot bezinning en heroriëntatie op onze rijke gereformeerde belijdenis mogen leiden – bij HeartCry, maar ook bij kerkenraden en predikanten in de gereformeerde gezindte. Er is geen reden om ons te verheffen, maar juist alle reden om ootmoedig te hopen op Gods genade. Hij geve ons in deze tijd leesbare brieven van Christus, wier leven weerspiegelt hoe lief de Heere hen heeft, en hoe lief zij de Heere hebben. Want “meer dan overwinnaars” zijn Gods kinderen alleen door Hem, “Die ons liefgehad heeft.” (Rom. 8:37).

Romeinen 6-8

Inleiding

“Christenen leggen zich er te snel bij neer dat het geloof een worsteling is, waarbij je heen en weer geslingerd blijft worden tussen God en de zonde. Ze wijzen daarbij vaak op Romeinen 7, waar het gaat over de strijd tussen de oude en de nieuwe mens. Ik denk dat dit hoofdstuk een eenzijdige uitleg heeft gekregen in de Reformatorische theologie. De hoofdstukken 6 en 8 uit diezelfde Romeinenbrief spreken duidelijk over het ‘gestorven-zijn’ met Christus, het ‘afleggen van de zonde’, de nieuwe gehoorzaamheid en het leven door de Geest. Ik denk dan ook dat de Heidelberger Catechismus deze zaak te mager voorstelt door te spreken van ‘een klein beginsel’ van nieuwe gehoorzaamheid.”

Het citaat komt uit een interview met Arjan Baan, de voorzitter van HeartCry en SRA (Stichting Reformatorisch Appèl) in het *Friesch Dagblad* d.d. 27 februari 2007. Arjan Baan constateert een verschil in spreken over Romeinen 6-8 tussen de Reformatorische theologie en in het verlengde hiervan de Heidelberger Catechismus enerzijds en zijn denken anderzijds. In hetzelfde interview geeft hij aan dat hij in zijn denken door twee Zuid-Afrikaanse predikanten sterk beïnvloed is, namelijk door wijlen ds. Andrew Murray en ds. E. Maritz. In verschillende lezingen gehouden voor HeartCry en de SRA geeft Maritz zijn visie over de heiliging in het algemeen en de verhouding tussen Romeinen 6-8 in het bijzonder weer. Wat in de lezingen van Maritz over de heiliging opvalt, is de steeds terugkerende term ‘overwinningsleven’ uit Romeinen 8, terwijl hij nauwelijks op Romeinen 7 ingaat. Nog opvallender is zijn zwijgen over Romeinen 7 wanneer het onderwerp de *Heiliging* in de cursus *Geestelijk Groeien* aan de orde gesteld wordt. Deze cursusmap is onder verantwoordelijkheid van HeartCry onder de titel *Een vast fundament* (Alblasserdam, 2008) verschenen. De cursus is voor een belangrijk deel door ds. Maritz geschreven en door Arjan Baan aan de

Nederlandse context aangepast en kan zowel voor eigen gebruik als ook voor bijbelstudiegroepen gehanteerd worden. Her en der in het land geven Arjan Baan en John Kamphuis (Genemuiden) aan de hand van deze map voor belangstellenden cursusavonden. Illustratief is bijvoorbeeld Bijbelstudie 9 *Wat is heiligmaking?* In dit hoofdstuk wordt met geen woord over Romeinen 7 gerept, maar staat aan het eind wel een uitvoerig citaat van Roy Hession over de vervulling met de Heilige Geest. Verder valt op dat deze cursus geen enkele verwijzing naar de Reformatorische Belijdenisgeschriften bevat. Dit is niet alleen een gemiste kans, maar ook een alarmerend gegeven. Een stap verder nog gaat John Kamphuis wanneer hij in één van zijn digitale nieuwsbrieven zijn lezers oproept om van de Reformatorische Belijdenisgeschriften afstand te nemen. Hierin voert hij een krachtig pleidooi om de Bijbel alleen te lezen en ons van ‘de bril van de belijdenisgeschriften te ontdoen’. John Kamphuis heeft vrij recent een brochure over Heilszekerheid geschreven. Deze is onder verantwoordelijkheid van de SRA gepubliceerd. Nu is de cirkel rond. Het begint met kritiek op de Heidelberger, de volgende stap is het stilzwijgend passeren van de Belijdenis en de laatste stap is nadrukkelijk afstand nemen hiervan.

In de onderstaande verhandeling zal in de hoofdtekst niet op de visie van Maritz worden ingegaan. Zijn visie is in het voorgaande hoofdstuk beschreven en besproken. De enkele keer dat de discussie met HeartCry aangegaan wordt, vindt in de ‘kleine letters’ plaats. Doel van dit hoofdstuk is te laten zien wat de Reformatorische theologie over de verhouding Romeinen 6-8 nu wél leert. Het antwoord dat HeartCry biedt, doet geen recht aan de Brief aan de Romeinen en in het verlengde daarvan aan de Gereformeerde Belijdenisgeschriften. Deze conclusie wordt door de kritiek van Arjan Baan op de Heidelberger Catechismus bevestigd.

Toch heeft HeartCry ook een punt. Men reageert op een steeds breder wordende tendens in de Gereformeerde Gezindte waarin bijna uitsluitend op negatieve wijze over de heiliging gesproken wordt.

Deze negatieve wijze van spreken over de heiliging wordt mede veroorzaakt door een overaccentuering van Romeinen 7 en een sterke onderbelichting van Romeinen 8. Deze overaccentuering van Romeinen 7 en onderwaardering van Romeinen 8 wordt mede door een uiteen halen van rechtvaardiging en heiliging veroorzaakt. Deze onbijbelse scheiding van rechtvaardiging en heiliging gebeurt vaak met een beroep op de bevinding van Gods volk, maar mist elke bijbelse en confessionele grond. De toenemende onvrede op het grondvlak als reactie op deze tendensen is een vruchtbare voedingsbodem voor de boodschap van HeartCry. Dit betekent voor de reformatorische kerken om de spiegel die HeartCry ons voorhoudt eerlijk onder ogen te zien door ons af te vragen in hoeverre ons schrijven en spreken over bijvoorbeeld de verhouding tussen rechtvaardiging en heiliging nog steeds met Schrift en Belijdenis overeenkomt. De geboden ruimte belet mij om op deze plaats dieper op de achterliggende oorzaken van deze zorgwekkende verschuiving binnen de Gereformeerde Gezindte in te gaan. Ze overstijgen trouwens ook het terrein van de theologie, aangezien in deze discussie ook sociologische factoren een geduchte rol spelen. Wel baart deze verschuiving net zoveel zorg als de ontwikkelingen binnen de SRA en HeartCry. In die zin kan worden gezegd dat het één het ander in het leven geroepen heeft. We laten dit nu liggen en concentreren ons op de vraag naar de juiste verhouding tussen Romeinen 6-8.

Romeinen 6

In de gemeente van Rome heeft Paulus te stellen met mensen die Gods genade misbruiken. Zij leven vanuit de gedachte dat er toch een overvloed van genade is, dus waarom kunnen we niet gewoon met ons zondige leven doorgaan? Aan het einde van de dag vragen we om vergeving en de volgende dag beginnen we weer van vooraf aan. Op dat moment wordt Gods genade misbruikt om mijn zondige dubbelleven goed te praten en te handhaven. Niet alleen in Rome, maar ook in Galaten en Korinthe heeft Paulus met deze mensen te maken. Deze gedachte heet het antinomianisme en gaat vaak samen

met het libertinisme. In Nederland wordt deze opvatting vaak met de uitdrukking ‘Jezus heeft voor ons voldaan, zo laat ons naar de kermis gaan’ gekenschetst. Radicaal wijst Paulus deze goddeloze gedachte van de hand. Hij kiest als uitgangspunt de doop (Rom 6:1-3). Wat betekent de doop? De doop beeldt uit dat wij door het rechtvaardigende geloof *in Christus* van eigenaar zijn veranderd. Vóór het moment van de rechtvaardiging heerste de zonde over ons leven; na de rechtvaardiging is Christus Heere (Koning) in mijn leven. De doop beeldt de overgang van mijn vorige man (de zonde) naar mijn nieuwe Man (Christus) uit. Sinds de wedergeboorte is de Heere Jezus Koning in mijn leven geworden. Over alle terreinen van mijn leven heeft Hij absolute zeggenschap. De doop symboliseert dat wij door het rechtvaardigend geloof met Christus’ dood en opstanding één zijn geworden. Onze oude mens is met Hem gekruisigd. Zie, het is alles nieuw geworden!.

Vanaf vers 5 tot en met 8 spreekt Paulus in de toekomstige tijd (‘zullen’, ‘opdat ... worde’) en dus niet in de tegenwoordige tijd. Het is een feit (belofte van het nieuwe leven met Christus), maar wordt deze belofte in dit leven al volkomen werkelijkheid (vervulling)? Nee. Wij zijn het nog niet, maar door het geloof in de belofte weten wij dat wij het zullen worden in *Zijn toekomst* (vers 8-10). In dit verband wordt vaak een bekend voorbeeld uit WO II gebruikt. Het is nu D-Day en daarom wordt het straks V-Day. Met de landing van geallieerden op de kusten van Normandië werd het lot van Nazi-Duitsland bezegeld. Tussen deze landing en de definitieve eindoverwinning lag echter nog ruim 1,5 jaar. En wat voor jaren?! Maar denk ook eens aan de woestijntocht van het volk Israël op weg naar het beloofde land Kanaän. Dit voorbeeld komt uit Hebreeën 4. Bij de uittocht uit Egypte belooft God het volk een behouden aankomst in Kanaän. De doortocht door de Rode Zee, het omkomen van Farao en zijn ruiters, al deze gebeurtenissen onderstrepen en bevestigen Gods beloften aan het volk en verkondigen in de woestijn al de definitieve eindoverwinning (vgl. het lied van Mozes en Mirjam in Exodus 15). Maar tussen de Rode Zee en Kanaän ligt wel een

woestijnreis, die ruim 40 jaar duurt. Onderweg moet het volk leren leven uit de belofte van God en dat valt zwaar. Ze komen nu zichzelf tegen. Meerdere malen staan ze voor de keus: teruggaan of verdergaan. Teruggaan door de Dode Zee (de doop) naar Egypte (het oude bestaan) is het toppunt van dwaasheid (vgl. 1 Kor 10:2). Dit betekent immers je dood.

Maritz e.a. betrekken de rust uit Hebrreeën 4 op de rust die in dit leven ervaren wordt wanneer een kind van God in de vervulling met de Geest deelt. Deze rust uit Hebrreeën 4 is dus nu in dit leven al te ervaren. Het Nieuwe Testament reserveert deze rust voor de hemel. Net als eens het volk Israël op weg naar het beloofde land Kanaän, trekt ook nu Christus' kerk door de woestijn naar de hemel. Vandaar de aansporing en de belofte aan het slot van Hebrreeën 4. De gedachte dat het beloofde land direct achter de Rode Zee ligt, is dus onbijbels. Dit belooft HeartCry door in de heiliging de vervulling met de Geest zo sterk naar voren te brengen. Volgens hen is Gods kind door de wedergeboorte wel door de Rode Zee. Maar wanneer hij nog in de woestijn leeft, is zijn geestelijk leven nog ver beneden de geestelijke maat. Hij kan en moet hemelse sferen en ervaringen bereiken. Dit wordt alleen dan mogelijk wanneer een christen zijn hart voor de vervulling met de Geest heeft opgesteld. Op dat moment komt de heiliging pas echt tot zijn recht.

Om de radicaliteit tussen vroeger en nu te tekenen, grijpt Paulus in Romeinen 6 naar het zwaarste voorbeeld. Hij maakt een vergelijking met de Heere Jezus zelf. Tijdens zijn rondwandeling op aarde gaat Christus steeds meer gebukt onder de last van Gods toorn. Uiteindelijk bezwijkt Hij aan het kruis onder de last van Gods toorn. Hij offert Zijn leven op en betaalt de schuld in de plaats van de Zijnen. Zijn dood veroorzaakt een definitieve breuk met de zonde; Hij leeft Gode (vers 10). De doop beeldt deze nieuwe werkelijkheid uit. Door het geloof zijn Gods kinderen in deze nieuwe werkelijkheid betrokken. Door de wedergeboorte, gesymboliseerd in de doop, zijn wij van man veranderd. Gods kind is door de wedergeboorte in een nieuw huwelijk getreden. Hij is door de wet aan de wet gestorven. Christus leeft in hem (Gal 2:19 vv.). Deze verandering is dus radicaal en wettig. Vanaf nu behoort zijn leven aan Christus toe. Dit nieuwe leven wordt in het geloof geleefd.

Romeinen 6 tekent zijn veranderde rechtspositie. Voorheen leefde Gods kind in de zonde en was aan de zondige begeerten gehoorzaam. Door het geloof is hij nu in Christus. De zonde spreekt mij nog wel aan en wil mij tot overspel verleiden. Overspel in die zin dat ik weer tot de wet der werken en de zonde terugkeer. Maar *rechtens* heeft Christus zeggenschap over mij. Romeinen 6 beschrijft dus niet een ervaren werkelijkheid, maar mijn *rechtspositie in Christus*. Ik ben in Hem en daarom van Hem. Maar hiermee ben ik zelf *feitelijk* nog niet een ander mens. Kortom, de rechtvaardiging is een oordeel over mij. Een oordeel door God. Ik ben zondaar, maar God verklaart mij rechtvaardig. Let eens op de vele rechtstermen die Paulus in dit hoofdstuk gebruikt. Je zou hierbij het voorbeeld van een misdadiger kunnen gebruiken. Na jarenlange detentie wordt hij vrijgelaten. Rechtens is hij nu vrij, maar hij moet nu wel leren om met deze vrijheid om te gaan. Dit gaat met vallen en opstaan gepaard. Tegen deze achtergrond klinkt het appèl in vers 11 en verder: ‘Houd het daarvoor dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levend zijt in Christus Jezus onzen Heere!’

Romeinen 7

Ik wil op dit moment even een pas op de plaats maken. Ik herken het verlangen, dat in de boodschap van HeartCry voortdurend doorklinkt. Het verlangen om heilig voor God te leven leeft ook in mijn hart. Wanneer de Heere de eerste plaats in je leven heeft ingenomen, wil je je leven ook aan Hem volkomen wijden. Zonder zonde. Volmaakt Hem dienen. Het is ook mijn dagelijks gebed en diep verlangen. Dit verlangen proef ik ook bij vele jongeren en ouderen. Dit verlangen wordt gevoed door de verwondering. Wie ben ik dat God naar mij omkeek?! Ik herken ook de pijn en de teleurstelling vanwege de wereldgelijkvormigheid die onder ons breed om zich heen grijpt. Toch wijs ik de visie van HeartCry op de heiliging radicaal van de hand. Onder andere in het lezen van Romeinen 7 gaan de wegen uiteen.

Opvallend vind ik elke keer weer dat Paulus in het begin van Romeinen 7 voortbordurt op de veranderde rechtspositie van de gelovige, zoals hij deze in Romeinen 6 beschreven heeft. Door de rechtvaardiging is Gods kind *in Christus*. Paulus licht deze hem typerende uitdrukking verder toe. Als voorbeeld gebruikt hij het huwelijk. Wanneer haar man is gestorven is de echtgenote van de verplichting om aan haar man trouw te zijn ontheven. Zij is nu vrij om met een andere man in het huwelijksverbond te treden. Zo is het ook met de gelovige. Door de rechtvaardiging ben ik aan mijn eerste man (de zonde) gestorven en behoor ik nu rechtens aan mijn andere Man (Christus) toe. De zonde sprak mij door de wet aan (vgl. Rom 3:21vv.) en handhaafde door de wet zijn recht op mij. Door de wedergeboorte (dit is bij Paulus hetzelfde als de rechtvaardiging door het geloof) is het recht van de wet der werken op mij vervallen. De zonde heeft geen heerschappij meer over mij. Ik sta vrij tegenover de wet der werken. Ik sta in de vrijheid in Christus (Galaten 3 en 4). Zo op het eerste gezicht lijkt dit exact op de boodschap van HeartCry. Ook zij stellen dat Gods kind vanwege de rechtvaardiging door het geloof van de heerschappij van de wet ontslaan is. Maar hoe ga ik nu bijbels met mijn geestelijke vrijheid om?

In de praktijk gaat dit moeizaam. In het antwoord op deze worsteling gaan de wegen tussen HeartCry en de Schrift ver uiteen. Volgens Paulus ligt dit niet aan de wet, maar aan mezelf. De wet is goed en geestelijk, omdat de wet van God afkomstig is. God is goed en geestelijk (vgl. Rom 7:12). Juist op dit punt komt de vreselijke macht van de zonde in mij open te liggen. De zonde beperkt zich niet tot de daad, maar de zonde heeft zich genesteld in mijn aard. Hierdoor verkeer ik het goede van Gods wet in ongerechtigheid. Ik doe geen zonde; *ik ben zonde*. Paulus gebruikt in Rom 7:14 een zeer zware uitdrukking, namelijk ‘verkocht onder de zonde’. Hij tekent in de verzen direct daarna wat dit nu betekent. Kort samengevat: ‘ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees geen goed woont (vers 18). Dit is één van mijn grootste bezwaren tegen de opvatting van HeartCry met betrekking tot het overwinningsleven. Terwijl er voortdurend over

concrete zonden gesproken wordt (wat ik deel), wordt de ernst van mijn verdorven bestaan verbloed. Waarom worden alleen maar concrete zonden bij de naam genoemd, maar wordt nooit tegen Gods kind concreet gezegd dat zijn natuur tot op het bot toe door de begeerte van de zonde is aangevreten?! Dit is voor mij geen verleden, maar ook na de wedergeboorte bittere werkelijkheid. Deze werkelijkheid blijft, totdat ik sterf en mijn verdorven aard met zijn zondige begeerten voorgoed begraven wordt. Het overwinningleven beveelt om het oog dat ergert en de hand die steelt af te kappen. Inderdaad zijn dit Jezus' woorden. Maar de Schrift zegt meer o.a. in Romeinen 7:7-13. Hier stelt Paulus, dat het hart van de zonde, dat is de begeerte eruit moet en komt hij tot de ontdekkende belijdenis: ik wil het wel, maar ik kan het niet. Ik *doe* geen ondeugende dingen; *ik deug niet!*

Aangrijpend is de toonzetting van Romeinen 7. Paulus spreekt hier niet in algemene bewoordingen, maar persoonlijk en kwetsbaar. Zijn getuigenis is dus authentiek. In vers 14 belijdt hij dat hij verkocht is onder de zonde. Letterlijk zegt hij: 'ik ben uit vlees bestaande uitgeleverd aan de zonde.' Vlees, dwz. door de zonde geïnfecteerd. Naar zijn status is Paulus een vrij man (Romeinen 6), maar de praktijk van alledag laat zien dat hij tot op zijn botten toe nog steeds door de zonde geïnfecteerd is. Maar voor wie geldt dit nu? Geldt dit voor een christen aan het begin van het geestelijk leven en kan ik dit dus achter mij laten (zo Maritz e.a.) of geldt dit voor iedere christen in elke stand van het geestelijk leven? Als ik voor de laatste optie kies, past dit hoofdstuk dan wel na Romeinen 6? Hoort hoofdstuk 7 wel thuis in het hart van de heiliging? Hoe kun je Rom 7:14 belijden na Rom 6:11? Berust hij nu in doffe berusting? Komen we in de heiliging dan geen stap verder dan de wanhopige belijdenis: 'Ik wil wel, maar ik kan niet.' Dit verwijt HeartCry aan de gereformeerde gezindte, ten diepste aan de gereformeerde prediking en belijdenisgeschriften. Het verwijt dat wij eigenlijk onder de maat leven en dat bijvoorbeeld de HC met het spreken over 'een beginsel

der vreugde' ten diepste onder de maat blijft (zie bovenstaand citaat uit het interview met Arjan Baan in het Friesch Dagblad).

Het eerste dat in Romeinen 7 opvalt is Paulus' geestelijk spreken. Vervuld met de Geest belijdt hij Romeinen 7. Hij spreekt in Romeinen 7 dus net zo geestelijk als in Romeinen 6 en 8. Hij spreekt ook op hetzelfde geestelijke niveau. Al wordt de Heilige Geest niet bij name genoemd, dat wil nog niet zeggen dat in Romeinen 7 de Heilige Geest de grote Afwezige is. Integendeel. De wijze waarop Paulus over zichzelf en zijn verkocht zijn onder de zonde spreekt, is door en door geestelijk. Het door hem geschetste leven in Romeinen 7 is doorademd van de Geest. Vandaar dat in Rom 7:14vv. ook die andere lijn terugkomt. De lijn van de inwendige mens, die zich intens verheugd in de wet van God. Vanuit dit gezichtspunt tekent hij de bittere ervaring van zijn oude mens. Dit voorkomt de gedachte dat Romeinen 7 een opstap naar Romeinen 8 is ('van laag naar hoog'). Romeinen 7 is geen voorfase van een lager naar een hoger geestelijk niveau. Alsof Romeinen 8 mij laat zien dat ik de bittere werkelijkheid van Romeinen 7 achter mij kan laten. Romeinen 7 staat op dezelfde hoogte als Romeinen 8.

Romeinen 8

In Christus is mijn werkelijkheid vele malen groter dan dat ik hier op aarde ooit zal ervaren. Maar ik ben in Christus en daarom is Zijn Geest in mij (Rom 8:1-2)! Zijn Geest doorademt mijn leven en heeft mij uit de dood opgewekt. Hij leert mij door het geloof leven uit de vrijheid die in Christus is. Hier ligt Romeinen 7 niet achter mij, alsof ik dit eerst moet overwinnen, voordat ik Romeinen 8 beleef. Het opstandingsleven van Romeinen 8 bloeit op in de bedding van Romeinen 7; de onmacht, ja de onwil in mijzelf wordt overwonnen door Christus' opstandingskracht in mij.

Wat is dit nieuwe leven? Ik ga jagen naar de heiliging. Dit scheidt geen overwinningsleven, geen triomftocht, maar een delen in het lijden van Christus (Rom 8:16vv.). Aangrijpend is namelijk de wijze

waarop Paulus aan het einde van Romeinen 8 het kinschap Gods met het lijden van Christus verbindt. Gods kind is erfgenaam van God en mede-erfgenaam van Christus. Paulus plaatst dus Christus' kerk op dit punt op gelijke hoogte met de lijdende Christus zelf (Rom 8:17). Samen met Jezus, de Zoon van God, deelt Gods volk straks in Gods erfenis. Deze erfenis bestaat uit Gods heerlijkheid, waarin Jezus nu al deelt. Hij is opgewekt uit de doden en zit aan de rechterhand van Zijn Vader. Maar Zijn weg tot Gods heerlijkheid liep door het dal van het lijden. Daarom vertoon ik onderweg naar deze toekomst steeds meer het Beeld van de Zoon (Rom 8:29). Door genade lijkt mijn leven steeds meer op de grote Kruisdrager. Ook ik smaak steeds vaker het lijden en zucht om de volkomen verlossing. Lijden vanwege de gevolgen van de zonden én lijden door toedoen van de inwonende zonde. Toch blijft er ook verschil tussen Gods Zoon en Gods kind. Gods Zoon was in de diepte van Zijn lijden verstoken van Gods liefde. Christus' kruis symboliseert de God verlatenheid. Hier werd de Zoon door Zijn Vader tot zonde en vloek gerekend. Gods kind wordt in zijn lijden gedragen door Christus' liefde (Rom 8:35-36). Zijn kruis symboliseert het kinschap Gods. Het is een zichtbare prediking van Gods Vaderlijke kastijding. Tijdens dit kruisdragen deelt hij in Christus' liefde (Rom 8:35-36). Dit delen in Christus' liefde voltrekt zich samen met het rusten in de drie-enige God (Rom 8:28vv.). Wij worden in hoop zalig en verwachten in lijdzaamheid Gods heerlijkheid in Zijn toekomst (Rom 8:24-25). Al ervaar ik dat ik alles tegen heb, in het bijzonder mijn eigen verdorven bestaan, ik heb in de belofte van het Evangelie een drie-enig God mee! Die God die Zijn Zoon door Zijn Geest heeft opgewekt uit de doden. Hij heeft Hem verheven boven alle macht en heerschappij. Hij zegt, schenkt en rekt mij in de belofte Zijn Heerlijkheid toe. Hij verzegelt Zijn belofte in mij door Zijn Geest en belooft dat Hij mij in Christus *zal* opwekken en *met Hem* alles zal schenken. Hij heeft overwonnen (het heilsfeit), ik deel in Zijn overwinning (de belofte) en zie in de woestijn (de bevinding) steeds meer uit naar het volmaakte leven met Hem (vervulling). In dit lijden ben ik geen triomferende overwinnaar. Kruisdragend ben ik *meer* dan een overwinnaar door Christus, Die

ook mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij heeft overgegeven (Rom 8:37).

Afsluiting

Wie voor de boodschap van HeartCry kiest, moet Romeinen 7 wel vanuit een negatieve invalshoek lezen. Illustratief is een passage uit de lezing van E. Maritz *Hoe ontvang ik een overwinningseven?*

“Als we echter verder lezen in Romeinen 6-8, dan zie je dat het daar ook over heel wat anders gaat. Vooral in de grondtaal zie je dat heel duidelijk. Daar gaat het er over dat ik met Christus gekruisigd ben. Toen Jezus daar stierf, heeft Hij mijn oude zondige natuur op Zich genomen, zodat ook mijn zondige natuur daar stierf. En zodra ik door het geloof in Christus Jezus kom, krijg ik deel aan Zijn sterven en deel aan Zijn opstanding. De meeste gelovigen beseffen dat niet! Het kost ook veel tijd voordat dat tot ons doordringt. Doorgaans laat de Heere het toe dat wij eerst een tijd zelf strijden om de zonde te overwinnen. We belijden, belijden, belijden, en dat is goed, maar er moet een punt komen dat we toch de overwinning over de zonde willen krijgen. Er moet een begeerte in ons hart komen dat we zeggen: ‘Maar Heere, het kan niet met enkel belijden en opstaan, met vallen en opstaan en weer vallen en weer opstaan. Heeft Christus dan niet meer gedaan aan het kruis?’ Deze strijd lezen we in Romeinen 7: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods”.”

Vergelijk ook Maritz’ opmerking in dezelfde lezing over 1 Kor 3:

“In 1 Kor. 3 spreekt Paulus van een vleselijk mens, een klein kind in Christus, dat nog veel wandelt met vallen en opstaan. Hij noemt dat een vleselijk mens. Het is dus mogelijk dat iemand wedergeboren en een kind van God is, maar nog in meerdere of mindere mate vleselijk is. Het vlees, de oude Adamsnatuur, heeft nog in grote mate beheer over zijn leven.”

Hier wordt dus Romeinen 7 gereserveerd voor de eerste fase in de heiliging. De volgende fase is volgens Maritz de vervulling met de Geest, waarmee ik de strijd van Romeinen 7 achterlaat. Maar waar blijft in de heiliging de woestijn, waar is de woestijnreis, waar het leven op de beloften? Waar blijft de aanvechting? Waar het mishagen aan mezelf? Het walgen vanwege de inwonende verdorvenheid? En als ik dit zo beleefd, hoe waardeert de Bijbel dit dan? Aan HeartCry zou ik willen vragen wat de zeggingskracht van Paulus' appèl vanaf Rom 6:12vv. in dit verband betekent?!

Volgens HeartCry tekent Paulus in Romeinen 8 het leven van een christen die zich voor de vervulling met de Geest heeft opengesteld. Hij is vervuld met de Geest, deelt in het overwinningsleven en heeft daarom andere geestelijke ervaringen dan de christen die beneden de maat leeft en in Romeinen 7 getekend wordt. Het verschil tussen de visie van HeartCry op de relatie tussen Romeinen 6-8 en de gereformeerde visie op de heiliging veroorzaakt in de praktijk ook twee totaal verschillende manieren van spreken over geestelijke ervaringen, cq. de bevinding. In het spreken van HeartCry over geestelijke ervaringen is het accent definitief verschoven van de betrouwbaarheid van Gods belofte naar de bijzondere ervaringen van de geestelijke mens. Volgens HeartCry ervaar ik met de vervulling met de Geest tevens de overwinning over de zonde. Maar wat als ik dit nu niet beleef? Dan leef ik volgens de opvatting van HeartCry onder de geestelijke maat, omdat ik nog niet deel in de vervulling met de Geest. Alleen het kale geloof in de belofte van het Evangelie is dan niet meer genoeg. Er is meer. Dit meer bestaat uit allerlei geestelijke ervaringen. Het spiegelt een hemel op aarde voor, maar het is een fata morgana in de woestijn.

Ik mis bij het overwinningsleven, zoals HeartCry dat voorstaat, Christus' liefde die verootmoedigt en ontmoet in hun spreken over het overwinningsleven de geestelijke hoogmoed. Ik mis Christus' tere liefde Die belooft het gekrookte riet niet te verbreken (Matt 12:20; zie ook Matt 11:28). Ik moet de zonde overwinnen en daarom mijn

hart voor de voortdurende vervulling met Gods Geest openstellen. Ten diepste is het Evangelie in de handen van HeartCry weer tot een wet geworden, maar dan nu in de heiliging. Ik *moet* weer zoveel. Maar ook in de heiliging is Christus mijn gerechtigheid én heiligmaking (1 Kor. 1:30). Hij heeft het volbracht. Ik hoef niets meer te overwinnen. Hij heeft overwonnen! Ook al ervaar ik dit niet, ook al is en blijft mijn hart verdorven, ook al verdoemt de wet mij. In Christus ligt mijn leven, ligt mijn vrijspraak en is mijn heiliging (HC 23 en 24). Hij is mijn alles en aan Hem heb ik genoeg! Dit ontslaat mij van de wettische plicht om de zonde te overwinnen. Het bindt mij aan de evangelische eis om Christus gelijkvormig te worden. Christus handhaaft in deze evangelische eis de wet, roept mij op mijn vlees te kruisigen, mijn leden te doden en werpt mij zo aan Zijn voeten. Dit betekent niet overwinnen, maar sterven. Sterven aan mijn moeten, sterven aan mijn eigengerechtigheid, sterven aan mijn hoogmoed door het geloof op grond van de belofte in Christus' te rusten en schuilend in Zijn kruiswonden mij door Hem te laten zaligen. Zo leef ik in Zijn opstandingskracht en verrijst Zijn Beeld in mij. Nu ben ik geen overwinnaar, want Hij heeft overwonnen. In Hem ben ik Gods kind. Zo ben ik meer dan overwinnaar.